

SLOVENSKI UČITELJ

VERI
VZGOJI
POUKU

Letnik VIII.

V Ljubljani 15. februarja 1907.

Št. 2.

Kje je zlo?

(Dopis z dežele).

Časopisje in knjiga silno vpliva na mišljenje človekovo. Nazore in prepričanje, katere človek tolikrat kaže in se z njimi ponaša, si je vsrkal iz časopisja in knjig, iz katerih je zajemal bodisi v zabavo ali pa v izobrazbo. Mlad človek navadno čita vse, kar mu pride pod roke. Navadno smatra tudi vse za resnično, kar se mu pripoveduje na tiskanem papirju. Naposled se nagne na tisto stran, ki je bolj vplivala nanj. Kar pa še ne stori časopisje in knjige, to izpopolni družba in družčina, v kateri se giblje mladi človek.

Slovensko učiteljstvo čita večinoma liste, ki so nasprotni verskemu naziranju našega naroda. V učiteljskih knjižnicah ni mesta knjigam in zbornikom, ki bi bili pisani v krščanskem duhu, ali bi bili vsaj krščanskemu duhu prijazni. Za krščanske pedagoške pisatelje se sploh ne zmenijo. Zaradi tega je učiteljstvo po večini sovražno ali vsaj indiferentno nasproti cerkvi in veri.

Duševna hrana tega učiteljstva je „Slovenski Narod“, ki je s svojo protiversko in protisocialno gonjo pritrjal učiteljstvo v tabor ljudstvu sovražne stranke in s tem učiteljstvu popolnoma vzel vglad pri ljudstvu. Učiteljstvo to čuti in išče sedaj pota nazaj med ljudstvo. Tako imenovano „stanovsko“ glasilo „Učiteljski Tovariš“ je ravno tako strupeno kakor „Slovenski Narod“, samo nekoliko nespretnejše, sicer pa nevarnejše, ker se izigrava kot branitelj učiteljstva. Po liberalnih učiteljskih društvih se agitira

z vso silo zanj. Ondi deklamirajo, da dela vsak učitelj, ki ni naročnik tega liberalnega lista, „škandal“. In mladi učitelji in učiteljice, ki ne vedó še, kaj je resnica, se raje naročé na list, kakor bi pa delali „škandale“, ker imajo potem tudi mir pred kolegi. Kdor bi bil pa naročnik, ali bi celo čital „Slovenskega Učitelja“, je seveda „izdajica“ stanu. Izdajica pa tudi ni nihče rad. Da bi se pa „Slovenski Učitelj“ celo sprejel v „Učiteljske knjižnice“. — Bog ne daj! — Tako nazadnjaški vendar ne more biti noben okraj, da bi položil naš list v knjižnico; v našem listu se vendar ne „utrinjajo“ take reči, kakor so se že utrinjale v framasonskem listu „Die Wage“ in kateri „utrinki“ so potem krasili „Popotnika“. Nečuvveno bi bilo, ko bi se dobil v naših knjižnicah recimo „Katoliški Obzornik“. Tako inferiorni vendar nismo. Da bi bil kak učitelj naročnik revije „Čas“, vendar ne more zahtevati pameten človek. „Čas“ je sicer duhovita, ugledna revija, pa je na krščanskem stališču in to stališče je za vsakega učitelja premagano stališče. Mi vendar ne moremo biti strankarski. Za nas, za slovenske ljudske učitelje popolno zadostuje „znanstvena“ revija „Naši zapiski“. Kdor more, si naroči „Zvon“, „Slovana“ i. t. d. Učitelj je vendar modern človek. Načeloma pa ne naročamo učitelji knjig, ki se tiskajo v kaki tiskarni, kjer se ne tiskajo umazanosti. Knjig, kakor je recimo „Razporoka“ nikakor ne bomo čitali. Naši moderni želodci ne bodo prebavljali takih netečnih reči. Za nas zadostujejo kaki pamfleti. Vidite, to so stvari, ki nam gredo v slast, zlasti, če nam take reči priporoči naše stanovsko glasilo s primernim „pesniškim“ navdušenjem. Prosim vas, ali niste še čuli o epohalnem delu „Pod spovednim pečatom“. To je vendar nekaj senzacionalnega! To čtivo nam priporoča naše „stanovsko“ glasilo. Vidite, neki Hans Kirchsteiger — slava mu! — je spisal epohalno delo „Unter dem Beichtsiegel“, katero je z njegovim dovoljenjem poslovenil „delavski voditelj“ E. Kristan, z namenom, da blati zakrament sv. izpovedi. To brošuro so naročili voditelji gibanja „Los von Rom“ in dosledno seveda „Los von Österreich“, da pristudijo modernemu človeku sv. izpoved, ki mu je že itak zoprna. Izpovednikom je treba vzeti zaupanje. Spovedne molčečnosti ni! Tega vendar noben „moderni“ človek misliti ne more in ne misli! In zgodovina? — Kaj zgodovina! To ni več moderno! In sv. Janez Nepomuk in drugi? Ti nikakor ne morejo biti ideal modernega človeka in slov. učitelja. Naš ideal je naš slavni Aškerc, veliki Combes, Giordano Bruno et consortes. To so naše gore listi! Naš narod je nezaveden in nerazsoden! Ljudstvo tava v temi, hodi še k sv. izpovedi in bere celo že Spillmanovo knjigo: „Žrtev spovedne molčečnosti“, kjer se divi junaku. Zato je nam nositeljem prave kulture zaukazalo naše glasilo: „S to knjigo (Pod spovednim pečatom!) med ljudstvo, da mu pride spoznanje!“ In mi zavedni učitelji pojdemo med narod s to knjigo! Pregarjali bomo srednjeveško temo, pomagali bomo protestantovskim agitatorjem blatiti cerkev, zasramovati katoliško duhovščino, zasmehovati sv. zakramente i. t. d. In vprašamo vas, ali ni to pravo kulturno delo? Ali ne bode tem potom zasijala našemu narodu prava izobrazba? Ali ne bo dobil naš stan potrební ugled? To je pot, katera najbrž

pripelje učiteljstvo do sreče in zadovoljnosti, ker to je vendar jasno, da tedaj, ko se naše ljudstvo ne bode več gnetlo okrog izpovednic, bo pa z velikanskim veseljem doprinašalo največje žrtve v korist našega stanu! . . .

Marsikdo išče vzrokov, zakaj je večina učiteljstva nasprotnega duha. Zgoraj smo pokazali nekaj vzrokov. Kdor more in utegne, naj jih skuša odstraniti. Tudi to delo je apostolsko. /.

Katehet in disciplina.

Brez reda v šoli ni uspehov. Najboljši metodik ne doseže ničesar, če nima discipline. Popustljivost v tem oziru ni umestna. Vzgojeslovne knjige govore o sredstvih, s katerimi se more v šolah vzdržati potrebna disciplina. Na zadnjem solnograškem katehetskem tečaju pa je opozoril svetnik Kundi na nekatera disciplinarna sredstva, katerih naj bi se katehetje posluževali. Predavatelj je govoril predvsem iz mnogoletne izkušnje, zato so njegovi nasveti prav uporabni. (Prim. Der kat. Kursus in Salzburg 1906. IV.)

Glavno disciplinarno sredstvo je cela katehetova osebnost. Katehet občuj z otroki ljubeznivo in hkrati resno, postopaj mirno in odločno, pravično ter dosledno, in otroci ga bodo spoštovali ter ljubili. Vsem disciplinarnim sredstvom, pohvali in graji, opominu in kazni, daje pravo moč katehetova osebnost. Pohvala ljubljenega in spoštovanega učitelja je vredna več kot vsako plačilo, njegova graja pa boli bolj kot vsaka kazen. Učitelj mora v vsakem slučaju znati premagati samega sebe. Kdor zna gospodovati samemu sebi, zna gospodovati tudi drugim.

Mnogo pomaga katehetu pri vzgoji duhovska čast. Otroci ga vidijo v cerkvi, pred oltarjem, pri najsvetejših opravilih in ga navadno spoštujejo zaradi tega. Katehet naj nikdar ne pozabi na svojo duhovsko čast, in tudi otroci nanjo ne bodo pozabili.

Neposredno pa naj dela katehet za disciplino pred vsem z verskimi nagibi. Zlasti za posebno svete čase in pri primernih verskih resnicah se dajo verski nagibi lepo uporabiti. O Božiču vpliva na učence posebno močno ljubezen do božjega Deteta, v postu ljubezen do trpečega Odrešenika, v maju ljubezen do Matere Božje. Če rabi katehet take nagibe zmerno, previdno in če govori o njih vneto, vzbudi z njimi v učencih plemenito mišljenje in jih pripravi do tega, da iz lastnega nagiba zavrnejo vsakega, ki bi izkušal kaliti red.

To so vzvišena sredstva, ki pa sama ne vplivajo vedno ali vsaj ne vplivajo vedno na vse. Včasih je treba tudi posebnih, dasi nižjih sredstev. Kakšna so ta sredstva? Morda telesna kazen? Pri nas v Avstriji je ta kazen prepovedana. Že zaradi tega bi ravnal zelo nepedagoško, kdor bi jo rabil. Pa naj bi bila telesna kazen tudi dovoljena, bi je katehet vendar ne smel rabiti, ker je proti njegovi časti, proti svetosti veronauka, proti časti verske vzgoje. Če bi pa že kdaj kdo telesno kaznoval, bi mu bilo treba največje previdnosti in popolnega gospodstva nad samim seboj.

Dovoljeno disciplinarno sredstvo bi bile pismene naloge za kazni. Katehet pa ne dajaj prepisovati katekizma, zgodb, ampak to ali ono točko diciplinarnega reda ali kratek rek za življenje, vendar tudi tega ne prevečkrat. Ali je pametno, če zahteva katehet, naj spisano kazni podpišejo stariši? Mogel bi katehet to zahtevati, če stariše dobro pozna; sicer se zgodi, da stariši nočejo podpisati, se nad katehetom jeze ali celo prepovedo, da otroci kazni ne smejo pisati.

Otroke, ki kale mir in red, poboljša včasih katehet s tem, da jim odkaže osamljen prostor ali jih da stati izven klopi. Pa s takimi kaznimi je treba prav varčevati, sicer izgube ves vpliv. Kaznovani otroci ne smejo stati pred drugimi učenci in katehet mora vedno paziti nanje, da se ne zabavajo z drugimi stvarmi. Klečati pa bi v šoli ne smel noben otrok. Klečimo pred Bogom iz sv. spoštovanja, ne za kazni. Se bolj naj se varuje katehet vsega, kar bi pri kaznovanju razodevalo trdosrčnost in neusmiljenost.

Najuspešnejše pa večinoma kaznuje katehet in učitelj sploh, če neredne in zanikrne učence pridrži v šoli. Redno mora v tem slučaju katehet sam ostati pri otrocih in skrbeti za to, da imajo otroci vedno kaj opraviti. Katehet naj se uči z otroki nove lekcije ali ponavlja prejšnje; pri tem naj ravna prav strogo. Celi razred ali večj: del razreda pridrži v šoli ni pametno. Večinoma so pri tem kaznovani tudi nedolžni, učenci pa, ki so res vredni kazni, se doma tem ložje izgovore, čim več njihovih tovarišev je bilo kaznovanih. Ko so otroci vsled kazni vsprejemljivi za dobro besedo, naj jih katehet poizkusi pripraviti do tega, da pripoznajo svojo krivdo. Tako šele doseže kazni svoj namen. Dobro je, če otroci iz lastnega nagiba prosijo odpuščanja. Siliti jih pa katehet k temu ne sme, sicer bi ravnal prav malo pedagoško. — Slab red v nrvnosti naj bi bilo prav redko disciplinarno sredstvo: umestno je to sredstvo le pri res nemoralnih dejanjih.

Veselje do učenja vzbuja v učencih posebno pohvala in plačilo. Človeška narava je taka, da išče človek priznanja in pohvale pri ljudeh, katere spoštuje in ljubi. Ne more biti torej nemoralno in nepedagoško, če učitelj resnične zasluge pohvali in poplača. Treba je pa s pohvalo in s plačilom varčevati. Katehet naj ne hvali vsakega malega truda in naj poplača učenca le, če se je ta prav resno trudil ali se vztrajno premagoval. Za vsak dober odgovor dajati podobice, ni pametno; boljše je, da katehet za vztrajen trud podari lepo podobico, dobro knjigo ali da napravi dobrim otrokom skupno veselje. Zlasti naj katehet redkokdaj hvali versko vnemo, sicer bi navajal učence samo k zunanji pobožnosti. Le semintja naj pokaže katehet, da ga veseli pobožno življenje učencev, in naj opozori otroke na to, kako ljubi so zaradi vzglednega življenja Bogu.

Imenovana sredstva rabi katehet premišljeno in resno, pravično in dosledno, vedno iz ljubezni do otrok. Ni mu treba železne, mrtve discipline, truditi pa se mora, da vzbudi v srcih otrok ljubezen do Boga in zavest dolžnosti, da vzgoji otroke v plemenite ljudi in dobre kristjane. *D.*

Šolska mladina in alkohol. *)

Pri „Roditeljskem večeru“ prve mestne šole predaval katehet A. Čadež.

Predmet današnjega razgovora je alkohol, v kolikor se tiče mladine. Alkohol ima med našim narodom še sila veliko prijateljev; vendar pa že tudi pri nas silijo na dan številni bojevniki, ki so se zarotili zoper tega, — največjega sovražnika človeškega rodu.

Če se človek zaglobi v proučevanje in razmotrivanje protialkoholnega gibanja in ne razsoja tega važnega vprašanja zgolj iz zasebnega — gostilniškega stališča, potem mora priti do zaključka, da so tisti, ki so napovedali boj alkoholu, resnični prijatelji in rešitelji ljudstva, ki potrebuje socialne reforme. „Toda brez pивske reforme, — nobene socialne reforme“, je zaklical učenjak P. Albert Weiss.

Mi vsi, učitelji in starši — smo vzgojitelji in voditelji drage nam mladine, ki ji naj blažimo srce ter odganjamo vse kvarne vplive, da bo tudi po telesu čvrsta, zdrava in krepka; saj je že starim bil znan izrek: „Mens sana in corpore sano“. Zdrava duša, zdrav razum je le v zdravem telesu!

Ker je tudi alkohol taka kvarljiva in škodljiva snov, da jo vsaj z ozirom na mladino lahko imenujemo naravnost strup, je brez dvoma potrebno, da si ta strup globlje in natančneje ogledamo, da bomo s tem večjo skrbljivostjo in vestnostjo zabranjevali mladini vsako pijačo, v kateri se nahaja alkohol.

Posledice alkoholizma, v kolikor se kažejo že pri mladini, če so podedovane ali vsrkane, mora velikokrat ravno učitelj prav živo občutiti. Če dobi v šolo otroka, ki je telesno pokažen ali duševno nerazvit, mu to ne more biti vseeno; kajti s tem je dobil med svoje gojence novo gorje in novo zavoro v napredku celega razreda. Če preizkuje vzrok duševne nezmožnosti, bo v največ slučajih dognal, da imajo dotični otroci takega očeta ali celo mater, ki si privošči preveč alkoholnih pijač.

Kaj pa je alkohol?

Alkohol je arabska beseda, ki pomeni snov, ki se razvije, ako zavro sladkorne tvarine, kakor krompir, žito, sadje zlasti pa grozdje.

Nek arabski alkimist bi bil rad zasledil „kamen modrosti“. Imel je delavnico v kotičku svojega vrta ter je ondi ločen od žene in otrok čepel in premišljeval. Vsak dan enkrat mu je prinesla žena jedi. Použil je hitro, kar je bilo ravno najpotrebnejše, drugo — zlasti sadje — je vrgel v kot, da bi se izognil nepotrebnim vprašanjem, ki mu jih je stavila jezična žena. Toda kaj opazi nekoč? Preostale jedi so se začele kuhati; jele so vreti in razširjale rezek, opojen in prijeten duh.

Ves vesel in srečen je Arabec stvar preiskal ter menil, da je našel „kamen modrosti“, kajti snov, ki se je razvijala, ga je prijetno omotila in

*) Snov je povzeta večinoma po virih slovenske protialkoholne literature.

na videz okrepila. Imenoval je razvijajočo se snov „al kehal“ („Alkohol“) t. j. nekaj finega, žlahtnega.

Domovina alkohola je torej imenitna, ker je sladka. Razvije se namreč alkohol, tam kjer je sladkor. Starši njegovi so gotove vrste glivice; to so revolucionarji, uporniki, kajti te glivice povzročajo, kadar jim ni mraz, revolucijo — vrvenje in vretje tako, da se sladkor kar razkroji in razpusti. Posledica tega vretja sta dva otroka. Lahkokrila deklica: ogljikova kislina, ki takoj odpleše v zrak — in čvrst deček alkohol.

Alkohol je sam na sebi brez barve, ima oster, rezek duh in okus; ako se zažge, gori z modrim plamenom. Čist alkohol je močan strup; nahaja se v večji ali manjši množini v vseh opojnih ali upijanljivih tekočinah n. pr. v žganju, vinu, pivu, konjaku, rumu in v raznih likerjih.

V pivu je alkohola 2—5 0/0, v vinu 5—15 0/0, v žganju 20—45 0/0, v konjaku 45—60 0/0, v rumu 50—70 0/0.

Da ne bomo delali alkoholu krivice, moramo omeniti, da je v nekem oziru pravi čarovnik; zaradi tega pa se je udomačil in priljubil pri bogatih in revnih, pri nizkih in visokih. Kot čarovnik ti prežene lakoto in trpljenje, boleost in žalost; kamor pride on v posete, se naseli (vsaj za trenotje) veselje, živahnost, petje in razigranost.

Toda kaj moramo pristaviti: „Ni vse zlato, kar se sveti.“

Vse te in enake vnanje posledice, bi ne bile tako napačne, če bi ne bile le nekaka krinka, ki se pod njo skriva rak-rana, ki razjeda in ugonablja človeški organizem.

Čimvečkrat pride vasovat razigrani čarovnik alkohol, tem hujše rane zaseka celemu organizmu.

Toda preidimo od splošnosti k stvari!

Rekli smo, da je alkohol strup, ki pač utegne semintje tudi koristiti kot zdravilo ali krepilo.

Da pa je alkohol z ozirom na otroke vselej strup, v tem soglašajo vsi zdravniki in veščaki. — Oglejmo si torej vpliv alkohola na telo!

Tega mi menda ni treba dokazovati, da alkohol ne krepí, ne greje (razen za trenotek), da ne redi in da ne pospešuje prebavljanja.

Kemik pl. Liebig se je izjavil tako-le: „Z matematično natančnostjo moramo dokazati, da ima moka, ki gre na ost navadnega noža, več redilnih snovi, nego 5 vrčkov bavarskega piva. In vendar ima pivo med alkoholnimi pijačami razmerno največ redilne snovi.“

Človek potrebuje za svoje ohranjenje šest glavnih snovi; te so: voda, beljakovina, neke soli, mast, sladkor, škrob (šterka). Vsaka jed ima samo nekaj teh sestavin; skoraj vse sestavine ima samo mleko.

Dokazano pa je, da alkoholne pijače nimajo v sebi nič, ali skoraj nič takih sestavin, ki so potrebne našemu telesu, da se ohrani pri moči in zdravju.

Žganje sestoji samo iz vode in alkohola, ki je strup. Razen vode v njem torej ni nič, kar bi telesu res koristilo; voda je pa gotovo boljša iz studenca ali vodovoda, kot s strupom zmešana.

Vino ima v sebi dosti vode, 86—93⁰/₀ in 6—14⁰/₀ alkohola; razen tega ima tudi nekaj rudnin in ogljikovih hidratov, toda tako malo, da je komaj imena vredno.

Pivo ima izmed opojnih pijač še največ redilnih snovi, toda celi „štefani“ piva ne toliko, da bi zalegli za eno žemljico.

Torej alkohol ne redi. Tudi prebavljati ne pomaga, dasi nekateri starši dajejo otrokom alkoholne pijače iz tega namena, da bi želodec laglje premlel kake težke jedi.

V dokaz samo tole: Če košček sladkorja držiš v ustih, se ti takoj raztopi. Deni sladkor v alkohol — leta in leta bo lahko ostal notri in se ne razleze. Položi kruh v vodo; videl boš, kako se hitro omehča in razleze. V alkoholu postane trd, ker alkohol popije vso vodo; iz tega je tudi razvidno zakaj alkohol žejo dela.

Kako tedaj vpliva alkohol na telo in s tem tudi na razum in duševno delovanje.

V želodcu in črevesu zgori deloma alkohol (spoji se s kisikom); večinoma pa preide v kri neizpremenjen. Kri pa kroži po celem telesu ter prinese alkohola posameznim organom, posebno pa živčevju in živčnim stanicam v možganih. Alkohol če ga je dosti, omamlja živčevje in moti njegovo delovanje; iz razumnega bitja postane človek za nekoliko časa žival, ki stoji le pod vplivom čutnih nagonov.

To stanje imenuje znanost zastrupljenje z alkoholom; ljudski jezik pa pijanost.

Posledice pijanosti, brez ozira na to, kaj človek v pijanosti počne, so znane: bolna glava, utrujenost, nesposobnost za resno, zlasti za duševno delo. Če se tako zastrupljenje ponavlja, se razvijejo trajni kronični katari v goltancu, želodcu in črevih.

Želodec se vsled obilnega alkohola razširi in nagrbanči.

Srce se navadno s tolščo zalije, odebeli; vsled tega veliko težje deluje.

Ker pride alkohol neizpremenjen v kri, draži žile, po katerih se pretaka; žile se zato izpremene v trde, z vapnencem prepojene cevi. Vsled tega je pravilni obtok krvi obtežen, oslABLJENA vsa hranitev telesa. — Odtod mrtvoud.

Alkohol povzroča dolgotrajne neozdravljive obistne in jetrne in želodčne bolezni.

Spremljevalke pitja celo pri takih, ki se imenujejo „zmerni“ so: Vnetje obisti, zatolščenje srca, vodenica, maščobnost, zaapnenje žil, diabetes (sladkorna bolezen), kamen, protin i. t. d.

Lahko je torej **umevno**, da mora vplivati alkohol na nežno, razvijajoče se telo, na nežne organe otrokove mnogo hujše in kvarneje, nego na odraslega človeka.

Splošno je znano, da se z alkoholom zamori rast in razvoj živali n. pr. psička; — in vendar se dobe starši, ki dajejo svojim otrokom alkoholnih pijač, da bi bolj krepko rasli.

Pa ne bom govoril jaz, ampak naj govore izvedenci in učenjaki, katerih beseda bo več veljala, kakor moja.

Prof. Kraspelin, ki je postal sloveč, ker je znanstveno preiskal učinke alkohola, sodi takole: „Na tisoče mater zastruplja sistematično svoje ljubljence s sredstvom (alkoholom), ki stori otroke neumne, véle, telesno in duševno pohabljene. Proč torej z neresnično mislijo, da alkohol moč daje; proč s takozvanim ‚krepilnim‘ vinom, — če so otroci že itak slabotni, malokrvni, bledični.“

Prof. Paulsen je zapisal tele resne besede: „Če hočeš, da bodo tvoji otroci zdržljivi, nervozni, prezgodaj zreli in mladi starci, — daj jim opojnih pijač!“

Zdravniški nadsvetnik dr. Hauser (v Karlsruhe) imenuje razvado, da se otrokom dovoljujejo in dajejo alkoholne pijače, — naravnost zločin. Leta 1902. je rekel pri nekem predavanju: „Dosti je krajev, kjer je razširjena zločinska razvada, da starši otrokom dajo pivo, vino in žganje; dá, celo tako nesramni so, da se jim ne zdi krivično, če otrokovo sesalo pomočijo v žganje, da ga z alkoholom omotijo v spanje. — Zato so pa taki otroci slabo rejeni, bezgavkasti, topoglavi, vodenoglavi, jetični, bebasti ter telesno pohabljeni in skvarjeni.“

Čujmo, kako piše o alkoholu hrvaški strokovnjak dr. Fr. Gundrum!

V knjigi „Alkohol in deca“, odgovarja na vprašanje „Odkod toliko slaboumnih, sušičavih in božjastnih ljudi?“ :

„Zlotvorno delovanje alkohola se kaže že pri nežnih dojenčih, katerih matere uživajo alkoholne pijače. Del alkohola preide v mleko in posledica tega je slabokrvnost in krči, ki dostikrat nadlegujejo nežne otročiče. Slabokrvnost in slabotnost pa se izdatno še pospeši, ako tudi otroci sami uživajo opojne pijače.“

Poleg drugih bolezni, ki jih povzroči alkohol na srcu, na jetrih in v želodcu, — moram opozoriti še na eno najopasnejših posledic alkoholovih, ki je v tem, da zamori in uniči onò nežno tkanino, ki iz nje sestojé možgani in mozeg. Vsled tega zaostajajo otroci v duševnem napredku, postanejo slabotni, slaboumni, nervozni, duševno nesposobni, nimajo zmisla za višja čuvstva, — nasprotno pa so zelo vzprejemljivi za nizkotne reči.

Dr. medicine, sloveči dunajski klinik in profesor Notnagel (zdi se mi, da je jeseni umrl), je rekel zato: „Smrtni greh je otrokom dajati alkoholne pijače.“

V časopisu „Gesunde Jugend“ nek berlinski profesor poroča, da vživa 64% njegovih učencev zvečer pivo, 43% tudi opoldne. „Tu je iskati vzroka“, pravi on, „da so le-ti učenci zaspani pri popoldanskih urah, in da se vedno bolj množe živčne bolezni, kakor nervoznost, zdržljivost i. dr. Vživanje alkoholnih pijač v zgodnji mladosti provzroči razburjenje in zaspanost, nagnenje k jezi in trmoglavosti, pospešuje prezgodnjo in presilno vzbujanje spolnosti ter je sploh vzrok izprijenosti.“

Živčna bolezen je dandanes moderna in običajna bolezen starih in mladih. Teško je povedati, kdo ni nervozen, lažje je povedati, odkod pride — namreč od alkohola.

Dne 11. januarja 1907. je pisal „Slovenec“ o izredno veliki umrljivosti otrok v Trstu. Izmed 1000 jih umrje nekaj manj kot polovica pred petim letom. Izvedenec dr. Veronese, ki je o tem poročal, je prepričan, da je poleg socialne bede in nenravnosti, — glavni vzrok tolike umrljivosti alkoholizem, ki je v Trstu zlasti koncem tedna tako razširjen, kakor nikjer drugod v Avstriji.

Kako je v Ljubljani in na Kranjskem v tem oziru, ne morem podati prave slike. Dognano je, da je vživanje alkoholnih pijač pri nas doseglo velikansko stopinjo, kar je le žalostno znamenje za maloštevilne Slovence.

Leta 1905. se je spilo zadacanega žganja na Kranjskem 5¹/₂ milijona litrov, piva čez 13 milijonov litrov, vina čez 15 milijonov.

Koliko se pa spije nezadacanega!

Ne smemo tajiti in prikrivati, da se alkoholnih pijač pridno poslužuje že mladina vsled običajnih naših pivskih navad. Podatki, ki jih je navel gospod tovariš Wider pri zadnjem predavanju, — so kar žalostni.

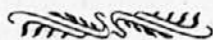
Jaz sem že pred časom iz radovednosti vprašal v dveh I. razredih, koliko jih je prejšnjo nedeljo vživalo pivo ali vino. Oglasilo se jih je v enem oddelku 34, torej čez polovico, v drugem nekoliko manj.

Pri tej priliki sem jih opozoril, da je v vinu, v pivu in zlasti žganju alkohol (strup) ter da naj prosijo rajši za jabolčka, za sadje, mleko in kruh, če hočejo, da bodo čvrsti in zdravi; kar pomoli fantiček (ki pa ni iz Ljubljane) roko kvišku, hoteč nekaj povedati. Ko se mu je dovolilo, začne z neko resnobo in nevoljo pripovedovati o svojem očetu. Pravi: „Moj oče so bili tudi pijanec, vse so zapili, potem so pa umrli; zdaj pa mama ne morejo dolgov plačati, bodo jim pa prodali. Še nekaj malega imajo.“ Osupnilo me je to dečkovo govorjenje, ki je že, dasi tako mlad, prepričan, kam zavede človeka alkohol

Otroka sem seveda opozoril, naj takih reči ne pripoveduje o svojem očetu, ter naj raje moli za pokoj njegove duše. Na vprašanje, če ima še kaj bratov in sestra je odgovoril: „O ja, — pa jih je pet umrlo.“ Tudi značilno.

Nek odličen gospod me je opozoril, naj ne pozabim omenjati, da se je osobito v Ljubljani udomačil nek gost, ki ima sicer nedolžno ime in vnanjost, ki pa lahko pokvari dosti mladine. Ta gost se imenuje čaj, ki ga po družinah pogostokrat pijo, — pa ne s citroninim sokom, ampak napojenega z rumom, ki je najhujša alkoholna pijača. Ta navada ima lahko sila slabe posledice, ker ga brez razločka vživa tudi mladina.

(Konec.)

Slovstvo in glasba.

Slovenska Šolska Matica je razposlala svojim članom za l. 1906 sledeče knjige:

1. *Pedagoški Letopis*. VI. zvezek. Uredila H. Schreiner in dr. Jos. Tominšek.

2. *Posebno ukoslovje slovenskega učnega jezika v ljudski šoli*. Spisal dr. Jos. Bezjak. 1. snopič.

3. *Posebno ukoslovje petja v ljudski šoli*. Spisal Hinko Druzovič.

4. *Nazorni nauk*. Prvi del. Nazorni nauk za prvo šolsko leto. Spisal Gabrijel Majcen. Uredila H. Schreiner in dr. Fr. Ilešič. 2. snopič.

5. *Zgodovinska učna snov za ljudske šole*. Sestavil dr. Matevž Potočnik. Uredil dr. Fran Ilešič. 6. snopič.

Prav veseli smo tega lepega književnega daru in prepričani smo, da so vsi člani — prav tako kakor mi — zadovoljni z njim.

Pedagoški Letopis. Na svetlo daje Slovenska Šolska Matica v Ljubljani. VI. zvezek. Uredila H. Schreiner in dr. Jos. Tominšek. V Ljubljani. Natisnili J. Blaznika nasledniki. 1906. Raznovrstna in zelo zanimiva je vsebina tega zvezka. Na prvem mestu čitamo pod naslovom: „Pedagoško slovstvo“ temeljit sestavek H. Schreinerja: „Zgodovina pedagogike; obča pedagogika in njene pomožne vede.“ Pisatelj je sestavil prav lep pregled, iz katerega spoznamo, za koliko smo v zadnjih petih letih na tem polju napredovali Slovenci, navaja pa tudi celo vrsto nemških del, ker so nam „ta vobče najlažje in v največ slučajih izmed tujih edino pristopna.“ Slovenskih knjig, ki so o tej stroki v teku zadnjih petih let izšle, ni veliko; pač pa je „nekaj obilnejša žetev v naših šolskih časnikih in drugih publikacijah.“ Pisatelj je zbral in sistematiško sestavil spise te stroke iz „Popotnika“, „Slov. Učitelja“, „Drobtinic“, „Katoliškega Obzornika“, „Voditelja“ ter raznih „Izvestij“. Strinjamo se popolnoma z gospodom pisateljem v prepričanju, da bo ta pregled marsikomu dobro služil. — Na drugem mestu je nadaljevanje že v lanskem Letopisu pričetega sestavka izpod peresa Fr. Gabrška: „Začetni pouk v čitanju in pisanju.“ Gospod pisatelj nam opisuje zelo natančno razvoj normalno-besedne ali analitskosintetne metode pri inorodcih; a o razvoju te metode pri Slovencih ni mogoče pisati, ker se po slovenskih ljudskih

šolah še ni udomačila in tudi še nimamo abecednika, po tej metodi zasnovanega.

V drugem delu, naslovljenem: „Razprave“ stoji na prvem mestu razprava dr. Jos. Tominška „O pouku latinskega jezika“. Ta sestavek bo zanimal zlasti gimnazijske profesorje, v prvi vrsti one, kojih učni predmet je latinščina. — Temu sestavku sledi spis: „Javen telovadni nastop za ljudske šole (višje stopnje) ali meščanske šole“. Sestavil in ilustroval I. Kren, poslovenil I. Bajželj. Javnih telovadnih nastopov z učenci ljudske šole menda ne bomo dosti prirejali; pač pa bo vsak učitelj v tem spisu našel več ali manj zase uporabnega, zlasti ker je med besedilom mnogo pojasnujočih ilustracij.

Tretji del obsega „Teme in teze pedagoških in drugih poročil pri društvenih in uradnih učiteljskih skupščinah leta 1906“. Sestavil Jakob Dimnik. Tudi ta del Letopisa ima mnogo uporabnih zrn. Teme nam kažejo, o čem se je razpravljalo pri učiteljskih zborovanjih, teze pa nas pouče o vsebini razprave.

„Poročilo o delovanju Slovenske Šolske Matice leta 1906“ je priobčil tajnik Fr. Gabršek. Temu poročilu sledi imenik društvenikov. Iz skupnega pregleda posnemamo, da je štela l. 1906. „Slov. Šol. Matica“ 33 ustanovnih in in 1515 letnih, skupaj 1548 društvenikov, torej za 66 več kakor l. 1905. Reči pa moramo, da je to število mnogo premajhno. Za slovensko učiteljstvo nikakor ni častno, da je med njim še tako malo zanimanja za to prekornostno društvo. Neumevno mi je, kako more biti kranjsko učiteljstvo tako brezbržno, da ga štajersko prekaša v številu udov. Ne vem, ali ima „Slov. Šol. Matica“ v nekaterih krajih tako malomarne poverjenike, ali je pa učiteljstvo tako nezavedno. Nekje mora biti temu vzrok. Naj navedem nekaj zgledov, znabiti ne bodo brez uspeha. V črnomeljskem okraju je 23 javnih ljudskih šol in okoli 40 učiteljev in učiteljic, toda le 13 društvenikov „Slov. Šolske Matice“; v kamniškem okraju je 32 šol, čez 50 učiteljev, a le 40 društvenikov; v litjskem okraju je 22 šol, okoli 50 učiteljev; a le 14 društvenikov; v ljubljanski okolici je 33 šol, čez 70 učiteljev in le 35 društvenikov i. t. d. Tako ne sme iti dalje! Vsaka šola mora biti naročena na knjige „Slov. Šol. Matice“ in vsaj

tri četrtine učiteljstva morajo biti njeni člani. — Na knjige „Hrvatskega pedagoško-književnega zbornika“ se je l. 1906 naročilo 146 društvenikov „Slov. Šol. Matice“.

Popolnoma nov oddelek v letošnjem „Letopisu“ je „Letno izvestje ‚Društva slovenskih profesorjev‘ v Ljubljani.“ Sestavil tajnik dr. Fr. Ilešič. S tem je „Društvo slov. profesorjev“ stopilo v najožjo zvezo s „Slovensko Šolsko Matico“. Želimo, da bi ne bilo nobenega slovenskega profesorja, ki bi ne bil njen družtvenik. N.

Računske naloge za obrtne šole. Sestavil H. Podkrajšek, c. kr. strokovni učitelj. Na Dunaju. Založil K. Graeser in drugovi. 1906. Cena vezani knjigi 1 K 10 h. C. kr. ministristvo za bogočastje in uk je to učno knjigo odobrilo z odlokom z dne 18. septembra 1906 št. 32.723.

Knjige „Slovenske Matice“ za l. 1906 so izšle:

1. *Spomini.* Spisal dr. Jos. Vošnjak. Drugi zvezek. 1868 – 1873.

2. *Slovenske narodne pesmi.* 10. snopič III. zvezka.

3. *Zbornik.* VIII. zvezek. Uredil L. Pintar.

4. *Prevodi iz svetovne književnosti.* L. N. Tolstoj: Moč teme. Prevela iz ruščine Minka Govekarjeva.

5. *Ant. Knezova knjižnica.* XIII. zvezek. Uredil Fr. Levec.

6. *Zabavna knjižnica.* XVIII. zvezek. Uredil Jos. Kostanjevec.

7. *Hrvatska knjižnica.* I. zvezek. Uredil dr. Fr. Ilešič.

8. *Letopis „Slovenske Matice“ za l. 1906.* Sestavil in uredil Evgen Lah.

Der catechetische Kursus in Salzburg vom 20. bis 25. August 1906. Herausgegeben unter Mitwirkung des Komitees und der Dozenten des Kursus von Sebastian Danner. Selbstverlag. 201 S. — Med publikacijami, ki izhajajo pod naslovom „Scholae Salisburgensis“, je to deseta. Knjiga obsega na prvih 20 straneh obširno poročilo o katehetskem tečaju, nato sledi večinoma celotna predavanja, ki so bila pri omenjenem tečaju na dnevnem redu. V praktičnem delu nahajamo predavanja s sledečimi naslovi: I. gojitev katehetike v Solnogradu (vikar J. Eising); II. učni poizkus (isti); III. problemi pri katehetskih tečajih in katehetska praksa (župnik Kundl z Dunaja); IV. disciplinarna sredstva katehetova (isti); V. katehetične urne slike (župnik Pichler z Dunaja). Naslovi teoretičnih

predavanj pa so: VI. o nekaterih glavnih pojmih za umevanje sv. pisma (prof. dr. Abfalter); VII. stvarjenje po sv. pismu in po naravoslovju (dr. Obermaier z Dunaja); VIII. versko-nravna vsebina Mojzesovega poročila o stvarjenju (p. Rösler); IX. nauki, po katerih se razlikujejo razna verstva, in veronauk (isti); X. pomen krščanske sociologije za kateheta dr. p. Tibitanzl). — Pri tečaju se je poudarjalo, da nekatera izmed navedenih predavanj sodijo bolj na sestanke učenjakov kot na katehetske tečaje. To velja posebno glede predavanj o sv. pismu. Prof. Abfalter je obravnaval zlasti insperacijo. Kot kratek pregled nauka o insperaciji omejneno predavanje dobro služi zlasti, ker se naslaja na najnovejše veliko delo v tej stroki, namreč na knjigo: Pesch, De inspiratione s Scripturae. Freiburg 1906. Sicer pa ima to predavanje za kateheta kot takega malo pomena. Važnejša za kateheta sta predavanji o stvarjenju; pa o tem predmetu dobé naši katehtje preglednejše podatke v slovenskem spisu: Ali Boga Stvarnika res ni treba. Praktično porabno pa je za večino katehetov to, kar svetuje P. Aug. Rösler glede naukov, po katerih se razlikujejo razna verstva. Res, da živimo v katoliški deželi. Toda verskih naukov o cerkvi, o sv. R. Telesu, o češčenju Matere B. ni treba poudarjati le proti protestantom ampak tudi proti indiferentistom. Teh pa živi dosti tudi med našim ljudstvom. Lepa navodila, kako naj katehet z verskimi nauki vzbudi v srcih otrok čut za socialne kreposti, dobimo v zadnjem sestavku naše knjige. Toliko o teoretičnem delu, ki bi ga z večjo pravico imenovali bogosloven kot strogo katehetičen spis. — Prav katehetom pa so namenjena predavanja, ki jih obsega praktični del naše knjige. Malo pomaga teorija, če nima katehet jasnih navodil, kako naj teoretična načela izvede v praksi. Treba je katehetu vednostne podlage, znana mu morajo biti logična in didaktična psihološka in modroslovska načela sploh, toda znati mora katehet ta načela uprav v svoji stroki uporabiti. Katekizem, zgodbe, učni načrt tudi še ne naredé kateheta praktičnega. Izkušeni katehtje morajo mlajšim tovarišem pokazati, kako se uspešno poučuje. To pa hočejo doseči ravno katehetski tečaji, kar posebno poudarja v svojem sestavku župnik Kundl. Dosedanji katehetski tečajji so izkušali dati katehetom trdno znanstveno podlago, pokazati pa so jim tudi hoteli, kako naj razna modroslovska in didaktična načela uveljavijo v praksi. Gotovo so za katehetsko prakso-

mного pridobili udeležniki solnograškega katehetskega tečaja, pa tudi iz tiskanih predavanj, oziroma katehez se za praktičen pouk lahko veliko naučimo. Proučimo temeljito Eisingovo katehezo o lastnostih božjih in Pichlerjevi urni sliki! Ne bo nam žal. Eisingova kateheza nam pojasni Gruberjevo metodo, pouči nas o najpotrebnejših formalnih stopnjah in nam pokaže praktično, kaj je sintetična, kaj analitična učna pot. Pichlerjeve urne slike pa nam kažejo, kako je treba rabiti katekizem, da se poučuje genetično in nazorno. Pichler hoče učen-

cem 2. razreda trirazrednice razložiti, kaj je zakrament. Pri tem začenja s priliko o ženitnini, da pojasni otrokom posvečujočo milost božjo. Nato govori kaj o zakramentu sv. krsta, kolikor je večini otrok že znan, po tem zakramentu šele pride do reči, ki so potrebne za vsak zakrament, in tako slednjič do pojma „zakrament“. Knjiga s predavanji, ki so bila na katehetskem shodu na dnevnem redu, že zaradi praktičnih migljajev namenjenih katehetom zasluži, da jo katehetje prav temeljito prouče. D.

Šolske vesti.

Učiteljske izpremembe. (Kranjsko:) Nastavljeni so: gdč. Mar. Blagajne-Gorišek v Škocijanu, g. Josip Pintar v Grosupljem, g. Matija Brezovar v Št. Rupertu, g. Josip Verbič v Št. Janžu, gosp. Ivan Golob v Cerkljah, gdč. Ivana Lampe v Predosljah, gdč. Josip. Muc v Črneči vasi, gdč. Angela Ferlič v Metliki, gdč. Marija Uršič v Vrhpolju, g. Karol Gregorec v Toplicah pri Novem mestu, gdč. Adela Fabiani v Šmartnem pod Šmarno goro, gdč. Ana Krašovic na dekliški šoli v Ribnici, gdč. Marija Pezdir in gdč. Antonija Hribar obe v Št. Vidu pri Zatičini, g. Ivan Blagajne, nadučitelj in gdč. Doroteja Dereani, učiteljica na Vačah, g. Ivan Garvas v Faravasi, gosp. Ivan Dular v Vavtvasi, gosp. Ivan Čepon v Polhovem Gradcu, g. Alojzij Ponikvar v Trnju, gospod I. Požar na Dobravo, g. Fr. Kozjak v Toplicah-Zagorje, gdč. Avgusta Erbežnik k. D. M. v Polju, gdč. Marija Znanec v Dobrniče. Za suplentinjo pri Sv. Križu je imenovana gdč. Ivana Rakovec iz Mokronoga. Učiteljska kandidatinja gdč. Lea Pogačnik je imenovana za suplentinjo v Šmartnem pri Kranju, ker je dosedanja učiteljica gospodična Slavica Orehek resignirala na to

službo. Absolvirana učiteljska kandidatinja gdč. Ana Vavken v Cerkljah je imenovana za provizorično učiteljico v Bučki; učiteljica gdč. Julijana Kocijančič v Bučki je postala provizorična učiteljica v Studencu pri Raki. Izprašana učiteljska kandidatinja gdč. Josipina Vončina je imenovana za provizorično učiteljico-voditeljico v Ložah. — (Štajersko): Nadučitelj v Št. Janžu pri Spod. Dravogradu je postal voditelj v Sele-Vrhu g. Ivan Mohorko. Premeščena sta učiteljica gdč. Terezija Sajovic od sv. Vida pri Grobelnem k sv. Lovrencu in učitelj g. I. Napat z gor. Štajerske v Radovanj pri Mariboru. Učiteljice ženskih ročnih del so postale: Friderika Gnus v Turjah, Marija Mešek Selah, Marija Paulšek pri sv. Andražu. — (Koroško): Podučitelj gosp. Adam Vanjek v Kotmari vasi je imenovan za definitivnega učitelja na dosedanjem mestu.

Okrajna učiteljska konferenca za logaški okraj bo dne 3. jul. 1907 v Grahovem Na dnevnem redu so sledeči referati: 1. „Bistvo gluhtonemosti. Metode poučevanja gluhtonemih. Ustanovni zavod za gluhoneme v Ljubljani in pogoji za sprejem gojencev.“ Predava gosp. Janko Pianec, vodja gluhtonemnice v Ljubljani.

2. Na pesmi „Lakomni pes“ je praktično pokazati upodabljajočo metodo. Praktično nastopi g. Rajko Novak, c. kr. učitelj v Idriji. 3. „Kako je gojiti v ljudski šoli pisanje, da se doseže pravilna, razločna in spretna pisava?“ To nalogo morajo izdelati vse učne osebe ter poslati svoje izdelke do konca maja 1907 c. kr. okrajnemu šol. nadzorniku. Poročevalec se določi pri konferenci.

Meščansko šolo v Ribnici name-rava ustanoviti ribniški občinski odbor in sicer s pomočjo dežele. Izvoljen je odsek, ki bo vodil vse priprave.

Obrtno-nadaljevalne šole. Učitelja in voditelja obrtno-nadaljevalnih šol v Postojni, g. Ferdo Juvanec, in v Šmartnem pri Litiji, g. Mihael Debelak, ter učitelj na obrtno-nadaljevalni šoli v Ljubljani, pravi realčni učitelj, g. Josip Mazi, so definitivno potrjeni za učitelje na obrtno-nadaljevalnih šolah.

Šolski referat c. kr. mestnega šolskega sveta ljubljanskega je z novim letom prevzel magistratni svetnik g. Evgen Lah.

Bivši naučni minister dr. pl. Hartel je dne 14. januarja t. l. umrl na Dunaju ter je dunajsk vseučilišču volil 40.000 K.

Dopust zaradi bolezni je dobila gospodična Marija Škrjanc, učiteljica v Zagorju. Nadomešča jo upokojeni nadučitelj g. Josip Čerin. — Nadučitelj g. Franc Leskovar pri Novi cerkvi pri Celju je dobil zaradi bolezni trimesečni dopust. — Tritedenski dopust sta dobila prov. učitelj g. Anton Sebaher v Postojni in prov. učiteljica gdč. Anica Fajdiga v Vrhpolju. — Učitelj J. Božič na Ubelskem je dobil zaradi bolezni dopust do 16. julija 1907.

Risarski nadaljevalni tečaj za učitelje ljudskih in meščanskih šol po prostejših metodah bo na ljubljanskem učiteljskišču pod vodstvom c. kr. glavnega učitelja Fr. Suherja od 16. avg. do 6. sept.

1907. Število udeležencev je proračunjeno na 30. Iz vsakega okraja naj bi se udeležili tega tečaja vsaj dve posebno primerni učni moči, ki bi potem ob priliki hospitacij lahko tudi svoje tovariše seznanili z novo metodo. Zaradi pomanjkanja sredstev se udeležencem ne more dati dnevnic ali odškodnin za vožnjo, pač pa se jim preskrbe polovične karte za vožnjo po železnici. Za sprejem v ta tečaj se je zglasiti do 1. maja 1907.

Okrajna učiteljska konferenca za litijski okraj bo dné 12. junija 1907 v Višnji gori. Poleg običajnih točk so na dnevnem redu sledeči referati: „Učiteljevo službovanje na enorazrednicah“, poročevalec nadučitelj Josip Zajec v Velikem Gabru. — Splošni referati so: 1. „Kako se doseže skupno delovanje učiteljstva na večrazrednicah.“ 2. „Kako si pridobi učitelj svojemu stanu primeren ugled.“ 3. „Izkušnje z dosedanjih šolskih izletov“

Nadzornika obrtno nadaljevalnih šol. Naučno ministrstvo je v sporazumu s trgovskim ministrstvom imenovalo za dobo treh let od 1. februarja t. l. dalje za nadzornika obrtno-nadaljevalnih šol s slovenskim učnim jezikom v političkih okrajih Ljubljana (mesto in okolica), Postojna, Kočevje, Logatec Novo mesto in Črnomelj, kakor tudi obrtno-nadaljevalnih šol s slovenskim učnim jezikom na Primorskem, c. kr. ravnatelja umetno-obrtne strokovne šole v Ljubljani, g. Ivana Šubica, in za nadzornika obrtno-nadaljevalnih šol s slovenskim učnim jezikom v političkih okrajih Krško, Kranj, Litija, Radovljica in Kamnik profesorja na imenovanem zavodu, g. Jožefa Vesela.

Posnemanja vreden je dopis c. kr. okr. šol. sveta v Logatcu z dné 3. februarja 1907 št. 176, ki se glasi: „Vsem krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom! C. kr. okrajni šolski svet opo-

zarja krajne šolske svete in učiteljstvo na važnost družbe „Slovenska Šolska Matica“ ter izraža svojo željo, da bi bila vsaka šola ter vsak učitelj in učiteljica član te družbe. — Krajnim šolskim svetom se priporoča, da kupijo za učiteljsko knjižnico vse dosedaj izdane knjige, ki jih ta še nima. Letnina za Šolsko Matico za leto 1907 v znesku 4 K za posamezne učitelje in šolo naj se pošlje dotičnim poverjenikom „Slovenske Šolske Matice.“ Predsednik: „Kremenšek.“ — Naj bi enak dopis razposlali vsi okrajni šolski sveti.

Metelkove ustanove, šest po 80 K 41 h, se za leto 1907 razpisujejo. Prošnje je vložiti do 1. marca 1907.

Razpisane učiteljske službe. Na štirirazrednici v Št. Jerneju je stalno popolniti učno mesto. Prošnje do 16. februarja 1907 na c. kr. okr. šol. svet v Krškem. — Na dvorazrednici v Nadanjem selu je stalno popolniti nadučiteljsko mesto. Prošnje do 24. februarja 1907 na c. kr. okr. šol. svet v Postojni.

Umrli je nadučitelj pri sv. Marjeti na Dravskem polju g. Andrej Golob. — Dne 24. decembra 1 l. je umrla gdč. Marija Hacin, učiteljica na Dobravi pri Kropi.

V pokoj stopi g. Avgust Adamič, nadučitelj pri Sv. Petru v Ljubljani in Fran Mavrin učitelj v Svetlem potoku.

Osebnosti. Kustos vseučiliške knjižnice na Dunaju g. dr. Franc Simonič je stopil v pokoj ter bil tem povodom od cesarja odlikovan z viteškim križcem Franc Jožefovega reda. — Za učitelja in voditelja pripravljavnice za srednje šole na Proseku je imenovan gospod Justin Arhar, doslej suplent na enaki šoli v Trstu. — G. dr. Josip Marinko, profesor verouka na c. kr. državni gimnaziji v Rudolfovem, je dobil radi boleznini dopust za II. polletje. Ta čas ga

bodeta nadomestovala na višji gimnaziji prošt g. dr. Seb Elbert, na nižji gospod vikar Watzl.

Novi člani okrajnih šolskih svetov. Deželni odbor je v seji dne 7. februarja tega leta imenoval svoje zastopnike v okrajnih šolskih svetih. Imenovani so bili tile gospodje, in sicer za okraj: Ljubljanska okolica: Franc Košak, deželni poslanec v Grosupljem; Gabrijel Jelovšek, posestnik na Vrhniki. — Litija: Luka Svetec, c. kr. notar v Litiji; Janez Vidregar, župnik v Št. Vidu. — Kamnik: Andrej Mejač, dež. poslanec v Komendi; Ant. Stare, graščak v Mengšu. — Kranj: dr. Franc Perne, c. kr. profesor v Kranju; Janko Urbančič, graščak v Turnu. — Radovljica: Josip Pogačnik, deželni poslanec v Podnartu; Ad. pl. Kappus v Kamni gorici. — Krško: Viljem Pfeifer, dež. poslanec v Krškem; Ivan Globočnik, graščak na Dobravi. — Novo mesto: Josip Zorc, župan v Kandiji; grof Rudolf Margheri, dež. poslanec. — Črnomelj: Janko Puhek, posestnik v Črnomlju; Davorin Vukšinič, oskrbnik v Metliki. — Kočevje: Rudolf Schadinger v Kočevju; Franc Višnikar, deželnosodni svetnik v Ribnici. — Logatec: Ivan Sicherl, posestnik v Spod. Logatcu; Franc Modic, posestnik v Lahovem. — Postojna: Ivan Zupan, župnik v Hrenovicah; Franc Arko, deželni poslanec v Postojni.

Smrt pri učiteljski konferenci. Dne 30. januarja t. l. je nagloma umrla gospa Karolina Trost, učiteljica v Šent Jerneju in soproga tamošnjega nadučitelja g. Karola Trosta, hči zdravnika Bervarja v Novem mestu in sestra bivšega provincijala oo. kapucinov P. Emanuela Bervarja. Pri domači učiteljski konferenci se je nenkrat zgrudila. Naglo jo odvedejo doli, denejo v sv. olje, pokličejo zdravnika, a zastonj, kmalu je izdihnila. Zadela jo je kap na možgane. Rajna je bila rojena

l. 1867. ter je službovala od l. 1889. N. v m. p.!

Odlikovanje. G. Ivan Slana, nadučitelj v Gaishornu je dobil zlati križec za zasluge.

Nove plače tržaškega učiteljstva.

Dne 21. decembra l. l. je tržaški mestni zastop nanovo uredil plače učiteljstva otroških vrtcev, meščanskih, ljudskih in srednjih šol. Ker ima Trst doslej le nekaj ljudskih šol slovenskih — vse druge šole so italijanske — nas zanima najbolj plača ljudskih učiteljev.

Plače ljudskih učiteljev so razdeljene v tri vrste. V I. vrsto, ki je nova, pridejo le posebno zaslužni učitelji po 20letnem stalnem nameščanju, a se zaradi pomanjkanja voditeljskih mest niso mogli imenovati za voditelje. V II. vrsto pride sedanje mestno učiteljstvo II. vrste in okoličansko učiteljstvo I. vrste, v III. vrsto pa mestno učiteljstvo III. vrste in okoličansko II. vrste. V I. in II. vrsti bo 66·60/0, v III. vrsti pa 33·40/0 ljudskošolskega učiteljstva. Ljudski učitelj ima dolžnost poučevati po 26 ur na teden, za vsako nadaljno tedensko uro dobi po 60 K na leto. Službena doba traja 35 let po sposobnostnem izpitu, a ima mestni odbor

pravico všteti tudi leta pred izpitom. Petletnice se štejejo za učitelje od dneva sposobnostnega izpita, za učiteljice od stalnega nameščanja. Učitelji dobe po šest petletnic po 200 K, učiteljice pa po 150 K — Plače so urejene tako-le: Učitelji-voditelji 2000 K, učitelji I. vrste 2300 K, II. vrste 2000 K, III. vrste 1600 K, podučiteljssposobnostnim izpitom 1200 K, za maturo 1000 K, učiteljice I. vrste 1900 K, II. vrste 1650 K, III. vrste 1350 K; podučiteljice 1000 K, kateheti 2000 K. Opravilne doklade dobe mestni voditelji po 400, oziroma 600 K, okoličanski pa od 140 do 240 K. Stanarina znaša v mestu in spodnjih okrajih za učitelje-voditelje ter za učitelje I. in II. vrste 700 K, za učitelje III. vrste 600 K, za učiteljice I in II. vrste 560 K, za učiteljice III. vrste 480 K, za katehete 700 K; v zgornjih okrajih za učitelje-voditelje in za učitelje vseh treh vrst 450 K, za učiteljice vseh treh vrst 400 K. Podučitelji in podučiteljice, ki imajo lasten razred, dobivajo tudi najnižjo stanarino 450, oziroma 400 K. V pokojnino se vštejejo vsi dohodki: plača, opravilna doklada in stanarina.

Nerazdeljeni pouk uvedejo na okoliški šoli v Celju.

Drobtine.

Kdo ima prav? „Učiteljski Tovariš“ že dalj časa bije v slogu socialno-demokratske žurnalistike na vse strani in učiteljstvu daje tako brezverske nasvete, kako bi on olajšal obupni položaj, da bi bilo učiteljstvo gmotno in moralno še na slabšem kakor je, ako bi učiteljstvo „Tovariša“ ubogalo. Take nasvete daje ali kak lenuh, ki bi rad olepšal posledice svoje lenobe z izgovorom, da je vsled slabih slabih učiteljskih plač resistenčen, in bi

rad obdal svojo glavo z gloriolo mučenštva, ki ga je preстал v borbi za pravice našega stanu, ali pa piše kak zelo mlad učitelj, ki ne pozna razmer prav nič, pa z velikansko slastjo zajema modrost iz socialno demokratskih listov in brošur. Marsikateri učitelj z nevoljo prebira tiste netečne stvari in starina Žirovnik je povedal v 5. št. „Tovariša“ v „Vestniku“, da je pravzaprav vse tisto, kar prinaša „Tovariš“ na prvih straneh, velika neumnost.

Žirovnik pravi: „Naš ugled bo rešilo delo, resno delo v šoli in zunaj šole, ne pa lenarjenje in kričanje po boljši plači. Ravno to je trdil mutatis mutandis profesor dr. Ilešič v svojem predavanju: „Analiza in sinteza v našem narodnem življenju“, ki ga je priobčil „Popotnik“ v svoji I. letošnji številki. A kakor v posmeh temu članku pa prinaša „Tovariš“ od 25. januarja 1907. na uvodnem mestu članek o našem obupnem položaju, s katerim mora odbiti vse našemu stanu še tako naklonjene veljake. Taki članki ne pospešujejo našega ugleda in izboljšanja našega položaja, ampak ga naravnost zavirajo“. Radovedni smo, kdo ima pri „Tovarišu“ več vpliva, ali anonimni člankar na prvih straneh ali pa „veljak“ Žirovnik v „Vestniku“.

„Domoljub“ je v 5. št. prinesel ostro, a zaslužno sodbo o liberalnem učiteljstvu. Pri tem je pa opozoril na nekaj, kar se tiče tudi drugih, ne samo liberalnih učiteljev, pokazal je namreč, kako nepopularno delo bo regulacija naših plač, ako se razmere med učiteljstvom ne izpremene. Umevamo stališče ljudskega lista. Za nas to stališče ni baš prijetno. In najbrž jim bo „Tovariš“ v svetem ogorčenju zaklical: „Src nimajo“. A mi katoliški učitelji pravimo: „Slovenski starši bi ne imeli src, ako bi še mirno prenašali stremljenja za razkristjanjenje šole in svojih

otrok, brez srca bi bili, ko bi trpeli, da je učiteljstvo, ki vzgaja mladino, vedno v vrstah strank, ki imajo na svojih praporih: boj cerkvi in „svobodno šolo“. In „src nima“ tisto učiteljstvo, ki se z delom in zgledom trudi oslabiti verski čut mladine, ki ne spoštuje verskega naziranja tistega ljudstva, od katerega je plačano, pa še nasprotuje kulturnim in gospodarskim težnjam ljudstva.

Plače se bodo moraleboljšati, ker so nedostatne. Ako se je dobil denar za uradnike, ki tudi nimajo več dela in izobrazbe kakor mi, se mora najti denar tudi za nas. Življenje je vedno dražje in delo težje. A takrat, ko se bodo regulirale plače — Bog daj, da bi se kmalu! — se mora regulirati in reorganizirati tudi kaj drugega. Naši starši bodo morali imeti garancijo, da se bode mladina vzgajala res v katoliškem duhu. Ako je kriva vzgoja učiteljskega naraščaja, se mora popraviti tam. Ako sistem kvari učiteljstvo, se mora ta radikalno predrugačiti. Ako se bodo pa v našem stanu naši navzlic temu ljudje, ki bi izkušali kvariti mladino, ki bi nasprotovali verskim idealom naroda, ki bi s svojim življenjem in delom delali javno pohujšanje in nečast stanu, se bodo pa morali zakonitim potom onemogočiti. Taka regulacija in reorganizacija bi bila v korist učiteljstvu in deželi.

Listnica uredništva: Na željo mnogih naših naročnikov smo pričeli objavljati seznamek vseh slovenskih mladinskih spisov s kratko oceno večjega poznavatelja mladinskega slovstva, g. prof. Antona Kržiča. Prepričani smo, da bode ta kašipot skozi naše mladinsko slovstvo vrlo dobro došel gg. upraviteljem šolskih knjižnic in gg. katehetom. „Slov. Učitelj“ bode prinašal seznamek kot prilogo, ki se bode dala lahko posebej vezati.

„Slovenski Učitelj“ izhaja enkrat na mesec (15.). Cena mu je na leto 4 K, na pol leta 2 K. Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren Ivan Rakovec. — Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega Učitelja“ v Ljubljani. Tiska Katoliška Tiskarna.
